

„Nu-mi place publicul stadioanelor“

Domnule Mihai Oroveanu, mergeți cu o anumită regularitate la teatru sau doar la spectacolele care vă interesează ?

De obicei merg la piesele care mă interesează. În același timp sunt și un „infractor” pentru că pătrund foarte des la repetiții, aici, în Teatrul Național (Artexpo se află în incinta Teatrului Național – n.n.), unde stau într-un colțisor și urmăresc câte un sfert de repetiție, pentru că mai mult nu am timp. Pe vremea când era aici Andrei Șerban, mergeam mult mai des la repetiții. Marea „iluminare” am avut-o când eram student, prin '68, și am asistat la spectacolul lui Șerban cu **Ubu Rege**. Acum îmi place, de exemplu, teatrul lui Iureș, teatrul acesta mic de pe Calea Victoriei (Teatrul Act – n.n.). De altfel, Marcel Iureș este unul dintre actorii mei preferați și urmăresc tot ce face el în teatru. Am fost la foarte multe spectacole, merg și în provincie...

Credeți în separarea aceasta, teatru din provincie și teatru din București ? Depinde de cine face spectacolul. Țin minte că pe vremea când eram student fugeam la Piatra Neamț, să văd spectacolele lui Andrei Șerban, de acolo, la Cluj, la Turda, pentru spectacolele lui Aureliu Manea, cu toate că era foarte greu atunci. Mi-aduc aminte că făceam blatul la tren, dar ajungeam la spectacole. Sunt un îndrăgostit de teatru.

Presupun că un îndrăgostit de teatru, de formație fotograf, urmărește

– de vorbă cu Mihai Oroveanu, director executiv al fundației Artexpo și director al Oficiului Național pentru Documentare și Expoziții de Artă –

cu ochi critic afișele și reclamele la spectacolele de teatru. Cum vi se par ?

Una din marile mele frustrări este că nu mai am timp să fac fotografie de teatru. Acum văd că se fac la spectacole fotografii de reclamă, care nu au spontaneitate; sunt „făcături” și lucrul acesta se simte. Cât despre afișe, ele sunt foarte diferite, asta și pentru că nu toți autorii au conștiința impactului grafic, dar și pentru că este costisitor să tipărești un afiș în ziua de azi. În fapt, un afiș trebuie să aibă o expresie grafică de o calitate artistică egală cu întâmplarea de pe scenă. La Teatrul Național, de pildă, anunțurile pentru spectacole arată destul de mizer, dar au fost și momente când acestea au fost mai pregnante, mai căutate.

De la afișe la experimentul în teatru...

Acum vreo șase ani, am avut prilejul să-i iau un interviu lui Peter Brook la Avignon, unde am avut parte de niște spectacole absolut extraordinare. Nu se întâmplă de multe ori în viață să ai asemenea ocazie. Mi-am compus o întrebare foarte complicată despre Integrala Shakespeare, pentru că se juca atunci **Furtuna** într-o carieră de piatră. Actorii erau și mecanici de scenă, era o familie foarte unită, își coseau singuri costumele, se ajutau între ei. Erau oameni de toate naționalitățile și culorile; japonezi, africani, nordici. Peste toți trona, cu un firesc și cu un aer atât de simplu și participativ la toate micile meschinării ale acestei întâmplări, Peter Brook. La întrebarea mea complicată, Brook s-a uitat indulgent la mine și mi-a zis că altul este mesajul pe care vrea să ni-l transmită: „Părăsiți clădirea aia oribilă și ieșiți în stradă”.

Presupun că se referea la clădirea Teatrului Național din București, pe

care a vizitat-o atunci când a venit în România...

Era absolut evident că nu-i plăcuse Teatrul Național și ne-a transmis să jucăm în poienițe, în parcuri, să jucăm pe stradă, dar nu în clădirea asta oribilă, cu tot acel angrenaj administrativ care pe el îl șocase. Asta nu însemna că numai teatrul din București îl șocase pe Brook, ci și Opera Bastille de la Paris, cu structura sa cu sute de angajați. E foarte limpede că ideile lui Brook sunt pentru un alt gen de teatru, mult mai popular, mult mai direct, mai simplu. Asta nu înseamnă că nu îmi plac și montările fastuoase, care au hazul lor: Andrei Șerban a avut o astfel de montare la Teatrul Național, ca să nu mai vorbesc de cei de la Craiova, de Purcărete...

Aceștia sunt regizorii dumneavoastră preferați ?

Avem niște regizori care mie îmi plac foarte mult, cu personalitățile lor diferite, de la Purcărete până la Tocilescu, de la Tompa Gábor până la Mănușiu.

Vi se pare că publicul românesc este cu adevărat racordat la ceea ce se întâmplă în teatru la ora actuală ?

Din nefericire, există la noi un fel de neadecvare, cauzată de unele medii culturale care nu prea mai sunt atente la ceea ce se întâmplă în lumea teatrului. Teatrele nu duc lipsă de public, dar se simte necesitatea unei participări mai punctuale a presei la spectacole; nu consider suficientă o singură cronică. Mi-ar plăcea să pot să particip la o discuție în toate jurnalele, să fie avanpremiere care să aibă un reflex imediat în presă, ca în străinătate. Ca peste tot, și în cultură există un „comando” care participă

activ, dar diferența între publicul larg și acest „comando” este puțin prea mare. Este o diferență de calitate, de disponibilitate de înțelegere a fenomenului. Mass-media ar putea să facă ceva mai mult pentru teatru.

Aici vă referiți și la înregistrarea pe bandă magnetică a spectacolelor de teatru ?

Nevoia este evidentă, pentru toate aspectele, inclusiv pentru scenografie. Eu simt nevoia unei expoziții de scenografie pentru că sunt spectacole care se joacă de puține ori, dar la care au lucrat scenografi foarte buni și care se pierd. Cred că ar trebui să se revină la o bienală de scenografie făcută inteligent și nu doar ocazional, pentru că tot ce duce de la schiță la produsul finit merită să fie expus. Travaaliul de atelier are aspecte extraordinare; îmi aduc aminte de schițele lui Bortnovski, care erau în fapt mici bijuterii grafice. E păcat că lucrurile acestea sunt atât de pasagere și nu rămân în conștiința unei arhive de artă. Teatrul este o artă efemeră, are o secvență de timp în care se joacă, produce un impact și după aceea dispare.

Și cum este mai bine: să-i respectăm caracterul efemer sau să luptăm contra lui ?

Măcar în scopuri documentare și didactice, spectacolele ar trebui păstrate. Mi se pare anormal să nu existe o arhivă. Încercând să facem o retrospectivă a marilor noștri scenografi, am căutat documente și, spre surprinderea mea, am descoperit că mai există foarte puține fotografii, documente, cronici. Multe s-au pierdut. Deocamdată nu am nici timp, nici bani și nici oameni preocupați de așa ceva, pentru că este vorba despre o muncă

de cercetare care cere mult efort, multă dedicare. Este un efort, e adevărat, dar e un efort care trebuie făcut la un moment dat, măcar selectiv.

Revenind la spectatorul de teatru Mihai Oroveanu, ce fel de spectator sunteți dumneavoastră, cum vă manifestați ?

Nu-mi place publicul stadioanelor, publicul de arenă și nici cinismul unui circ roman în sala de teatru nu mi se pare corect. M-a surprins să văd astfel de reacții la Fenice, de mult, și am fost foarte uimit. (*Râde.*) Se protesta chiar în timpul ariei unui tenor, la câteva falsete. Am auzit chiar un: „*Manca la voce!*”. În teatru, însă, este o anumită stare la care eu particip, mă las purtat într-un mod chiar infantil, pentru că îmi place atmosfera. Sunt mai degrabă indulgent ca spectator. Și cred că noi, românii, suntem un public mai degrabă gentil. Acum, sigur, intervine și rolul presei și prestigiul cronicarului de teatru, care la noi diferă de ceea ce se întâmplă în străinătate. Aici, în general, oamenii sunt strict constatativi, cu foarte puține adjective. În alte părți, și chiar la noi, cu ceva vreme în urmă, o cronică făcută cu haz și cu bun-gust putea să dărâme un spectacol. Nu e nimic anormal ca lucrurile să se petreacă așa, dar eu prefer mijloace mai urbane decât manifestări de public de fotbal.

Există spectacole la care v-ați dus de mai mult de două ori ?

Da, dar puține. Mi-a plăcut prestația lui Horațiu Mălăele în rolul dublu din piesa lui Goldoni pusă de Vlad Mugur (*Doi gemeni venețieni*, Teatrul „Notara”). Am fost de mai multe ori, pentru că la unii actori există o variație în joc și îmi place să o urmăresc. L-am

remarcat pe Mălăele și în calitatea lui de regizor și se vede că, în cazul lui, ceea ce face este rezultatul unei îndelungi experiențe, al unei disponibilități foarte energice și vivace. El are și bunul-gust de a-și cunoaște foarte bine registrul în care poate să se miște. Pe Mălăele nu îl poți folosi la orice. Are o disponibilitate foarte precisă și inteligentă. Cred că sunt oameni care au construit un teatru întreg în jurul personalității lor și lucrul acesta mi se pare pozitiv, pentru că asigură un fel de alternativă. Când personalitatea este puternică, marchează trupa. Pentru mine, Harag era un exemplu de asemenea dirijor. Cum este și Pintilie. Este foarte greu pentru astfel de oameni să lucreze cu trupe diferite și să se schimbe de la un spectacol la altul. Ei sunt într-un fel previzibili, dar previzibili în sensul bun al cuvântului, pentru că rămân într-o zonă de bun-gust și de surpriză adevărată.

Ca organizator de expoziții, aveți vreun proiect pe termen scurt ?

Mi-ar plăcea să găzduiesc expoziții în care să se insereze și mici spectacole de teatru. Astfel de lucruri se întâmplă în arta contemporană; mai des în alte părți decât aici. Am avut și noi astfel de expoziții, ca „Experiment” și alte expoziții personale cu zone de happening. Este deschisă acum o expoziție importantă a lui George Apostu, dar foarte puțină lume știe că Apostu a făcut decor de teatru și că a acceptat, cam prin anii '80, ca lucrările lui să fie prezentate pe o scenă din Canada, la o piesă a lui Astaloș. Către lucruri de genul acesta ne putem îndrepta și noi.

Miruna Berescu
ianuarie 2001

Noțiuni uzate

După 1990, au fost expulzate din limba română o seamă de noțiuni, onorabile până atunci. De pildă, cine s-ar mai încumeta să vorbească despre *mesajul* unui spectacol sau despre teatrul de amatori

fără teama că va fi luat peste picior? Am fost prezentă, acum câțva timp, la Festivalul formațiilor de teatru neprofesioniste din armată, desfășurat la Craiova și ajuns la ediția a X-a. Manifestare culturală organizată cu

grijă, gazde politicoase (de o amabilitate aparte a fost colonelul Ecaterina Oreviceanu, directoarea Cercului Militar din Craiova și a festivalului). Spectacole au fost de toate felurile, de la cele reușite și până la elucubrații ale unor regizori care au profitat de buna-credință a unor oameni mai puțin familiarizați cu „modernismul” în artă. Este lăudabil faptul că mai toate Cercurile militare, făcând față sărăciei, au reușit să